

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z Nr

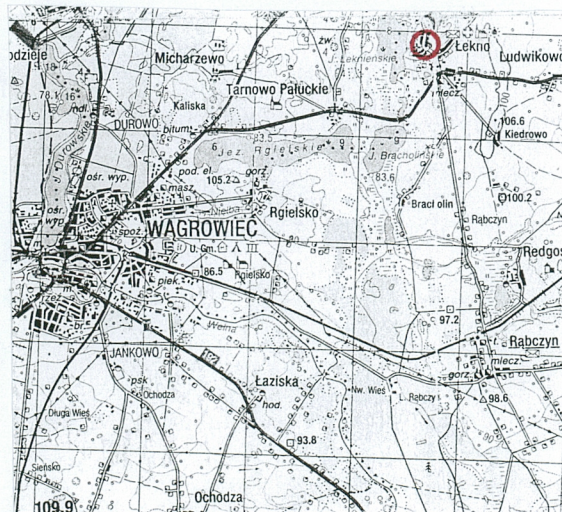
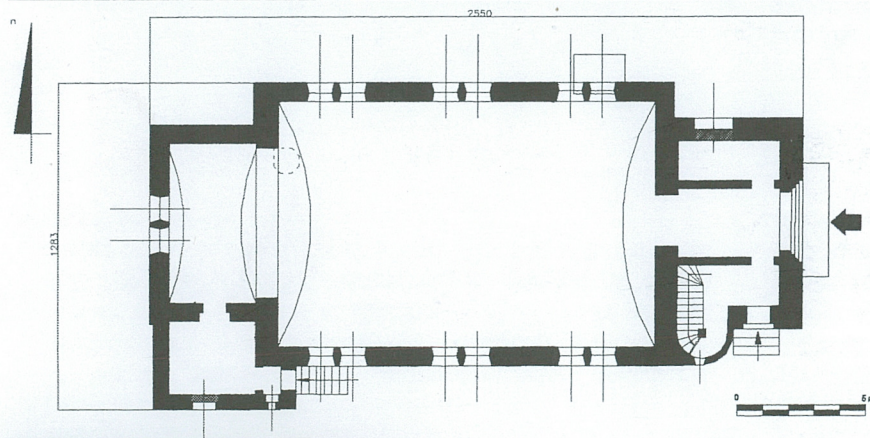
17358

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ POEWANGELICKI P.W. PODNIESIENIA KRZYŻA

2. Czas powstania
ok. 1910 r.

3. Miejscowość
Ł E K N O

4. Adres ul. Poczтова
62-105 Łekno

Nr księgi wieczystej

Nr hipoteczny dz. nr 316

5. Przynależność administracyjna

województwo WIELKOPOLSKIE
powiat WĄGROWIEC
gmina WĄGROWIEC

6. Poprzednie nazwy miejscowości
LEKNO (niem.)

7. Przynależność administracyjna przed 1999 r.

województwo PILSKIE
gmina WĄGROWIEC

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres
j.w.

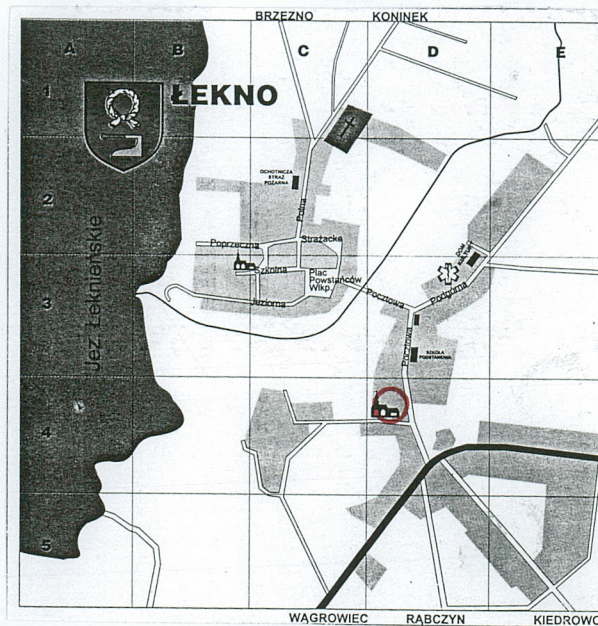
10. Rejestr zabytków

Nr
data

63/WUP/14.07.2001
1.07.2001

1

Historia Łekna sięga średniowiecza. Już w XII w. stanowiło centralny gród ziemi pałuckiej jako gród książęcy. Posiadało osadę podgrodową. W 1136 r. wymieniana się Łekno jako kasztelanie. W poł. XII w. do miejscowości zostają sprowadzeni cystersi z Altenbergu i fakt ten będzie miał swoje konsekwencje w historii całego regionu. Prawdopodobnie niedługo po sprowadzeniu się do Łekna zakonnicy zbudowali klasztor i kościół, które jednak nie przetrwały do dzisiaj. Wiek XIV obfituje w znaczące dla historii miasta i regionu fakty: w I. 30-tych Łekno niszczą krzyżacy, a mimo to w 1370 r. miejscowość otrzymuje prawa miejskie, co może świadczyć o jej prężności gospodarczej i zasobności, skoro w niespełna 40 lat po zniszczeniach dźwignęła się z ruin sięgając po status miasta. Z kolei w 1383 miasto dotyka klęska ognia. Niedługo potem, w 1396 r., cystersi przenoszą się do pobliskiego Wągrowca. Pomimo tego kondycja miasta musiała być ciągle niezła, gdyż dwukrotnie jeszcze za rządów kolejnych królów są potwierdzane prawa miejskie: w 1444 i 1548. Łekno było miastem prywatnym i stosunkowo często zmieniali właścicieli: Pałukowie, Łekińscy, Zatałscy, Opalińscy czy Szoldrscy i Izbieńscy na pocz. XVII w. oraz Prądyżnińscy w wieku XVIII. W 1. poł. XIX wieku miasto zostało kupione przez naczelnego prezesa Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Józefa Zerbóniego di Sposetti, właściciela pobliskiego Rąbczyna. Prawa miejskie Łekno utrzymało do 1888 r..

Centrum miasta stanowi prostokątny rynek usytuowany na wschodnim brzegu jeziora Łekińskiego. Na południowy wschód od niego, przy drodze na Wągrowiec, na początku XX w., ok. 1910 r. wzniesiono w stylu neogotyckim kościół ewangelicki p.w. Podniesienia Krzyża. Po drugiej wojnie światowej używany m.in. jako magazyn. Od 1999 r. w rękach prywatnych.

SYTUACJA: Łekno znajduje się ok. 8 km na północny wschód od Wągrowca, przy drodze łączącej Wągrowiec z Niemczynem w kierunku na Żnin. Kościół jest usytuowany w południowej części miejscowości, prostopadle do ul. Pocztowej, po jej zachodniej stronie, tuż przy skrzyżowaniu dróg prowadzących z Łekna do Wągrowca, Rąbczyna, Kiedrowa i Niemczyna. Zwrócony prezbiterium na zachód na terenie opadającym w kierunku zachodnim.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA: Budynek ceglany, nieotynkowany, nie podpiwniczony, osadzony na kamiennej podmurówce wykonanej z obrobionych do postaci prostopadłościanu kamieni polnych. Sklepienia drewniane: w nawie i prezbiterium ostrołukowe o szerokim kącie rozwarcia (zbliżone w wykoju do łuku Tudorów), w wieży- kolebkowe. W wieży i zakrystii ponadto stropy drewniane, otwarte. Wieżba dachowa drewniana (obecnie niedostępna). Dach kryty dachówką ceramiczną „esówka”. Posadzki ceglane, częściowo z kwadratowych płytek ceglanych. Podłogi drewniane deskowe na chórze i w wieży. W wieży schody spiralne na żeliwnym słupie nośnym i podstopnicach, stopnie drewniane. Schody zewnętrzne z płyt kamiennych. Okna ostrołukowe, biforiale w stalowych ramach z kratownicą (w nawie), w wieży biforia osadzone w ostrołukowych wnękach, ponadto w klatce schodowej okna szczelinowe. W fasadzie, nad portalem, uskokowe okno rozetowe. Drzwi drewniane deskowe prostokątne i ostrołukowe (zewnętrzne) z okuciami kowalskiej roboty. Drzwi główne w portalu, 2-skrzydłowe, na listwie uszczelniającej posiadają wyfłaczany, ledwie zauważalny ornament roślinny.

RZUT: Kościół jednonawowy z prostokątną wieżą od wschodu oraz prostokątnym prezbiterium, poprzecznie usytuowanym w stosunku do nawy, od zachodu. Do prezbiterium od południa przylega prostokątna zakrystia. W partii wieżowej również od południa wtopiona jest okrągła klatka schodowa

BRYŁA: Budynek o jasno sformułowanej dyspozycji przestrzennej, oszczędnej w użytych środkach aczkolwiek nadającej kościołowi monumentalność: od zachodu ku wschodowi następuje spiętrzenie brył poczynając od niskiego i wąskiego relatywnie prezbiterium przekrytego dwuspadowym dachem, przez znacznie szerszy i wyższy korpus nawowy również kryty wysokim dachem dwuspadowym po węższą- przykrytą analogicznym dachem, wieżę, która stanowi jednak dominantę całości pod względem wysokościowym jak i ekspozycyjnym. Klatka schodowa oraz zakrystia dostawione do prezbiterium i wieży od południa są ustępstwem wzbogacającym stereometryczną prostotę kościoła.

ELEWACJE: Elewacje, pomijając klatkę schodową oraz zakrystię, są wręcz symetrycznym odbiciem, którego oś przebiega wzdłuż podłużnej osi kościoła: ściany nawy przeprute zostały równomiernie rozlokowanymi oknami biforialnymi przerywanymi przebiegającymi poniżej gzymsu fryz o gotyckiej proveniencji przenikających się półokręgów z wytynkowanymi płaszczyznami poniżej łuków. Taki sam fryz pojawia się w elewacji zachodniej prezbiterium- tutaj przerwany również oknem biforialnym umieszczonym jednak w płytkiej, ostrołukowej, tynkowanej wnęce z dodatkowym okrągłym oknem powyżej biforium. Identyczny fryz rozdziela ponadto dolną partię wieży od trójkątnego szczytu skierowanego na wschód i zachód. Do innych neogotyckich środków wyrazu należy uskokowy portal oraz uskokowe okno rozetowe ponad portalem. Trzecią kondygnację wieży wyznaczają trzy biforia z drewnianymi żaluzjami usytuowane w ostrołukowych wnękach zaraz poniżej fryzu. Ze śladów przemurowań można wnioskować, że takie potrójne okna biforiale znajdowały się ponadto od południowej i północnej. Miejsca po jednym z nich wyznacza lokalizacja zegarów wieżowych, najwyraźniej wtórnych.

WNĘTRZE: Wnętrze kościoła stosunkowo jasne, pierwotnie w całości niemal pokryte polichromią geometryczną i floralną, zarówno w prezbiterium (na niebieskim tle srebrne lilijki), nawie (łącznie ze sklepieniem motywy roślinno-geometryczne), jak i wieży (fryz roślinno-geometryczny) oraz podłęczach (motyw geometryczny, częściowo złożony). Sklepienie nawy zostało wyłożone listwami dzielącymi je na prostokątne kwatery. Wzdłuż ścian nawy drewniany, polichromowany gzyms. W nawie też, biegnące w poprzek dwa ściągacze na śruby rzymskie. Od zachodu nawy drewniany chór muzyczny wsparty na dwóch słupach z kolebkowo przesklepioną, obszerną wnęką w wieży.

WYPOSAŻENIE: drewniana tablica upamiętniająca ofiary wojny; okna były wyprawione barwionymi szybkami, których kolor powtarzał paletę barw z polichromii (wiele pośluzonych fragmentów można znaleźć wokół kościoła lub osadzonych w pozostałościach ram); wokół kościoła w wyniku prac niwelacyjnych terenu odsłonięto pas bruku; mechanizm zegarowy (?)

INSTALACJE: kominowa

14. Kubatura ok. 4100 m³ (z poddaszem)	15. Powierzchnia użytkowa ok. 320 m²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne rekreacyjno-mieszkaniowe
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja -wylanie betonowej posadzki na posadzkę ceglana l. 70-te; -skucie wylewki betonowej oraz prace porządkowe wewnątrz oraz wokół kościoła- 2000 r.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Mury kościoła ogólnie w dobrym stanie. Niepokój budzi pęknięcie łuku tęczowego oraz poważne nieszczelności dachowe i brak oszklenia okien, co stało się przyczyną destrukcji konstrukcji nośnej kolebki i stropów w zakrystii oraz wieży, przez co niedostępne są jej górne partie, łącznie z wieżbą dachową i mechanizmem zegara. Zdemolowana jest konstrukcja chóru muzycznego, pozbawiona balustrady oraz podłogi. Zawilgocone tynki pod oknami stanowią zagrożenie dla polichromii. Obiekt z chwilą objęcia przez nowych właścicieli jest dobrze zabezpieczony przed dostępem osób niepowołanych.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Remont zabezpieczający: naprawa dachu, konstrukcji drewnianej stropów i kolebki w wieży, oszklenie lub osłonięcie okien oraz osuszenie ścian.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, T. V, z. 27, W-wa 1964
Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. I, W-wa 1880

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił
Jędrzej Stępniaś
Wiesław Biegański

26. Sprawdził

data listopad 2000 r.

data

27. Załączniki
wkładki nr 1-3

76. Miejscowość

ŁEKNO

77. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ POEWANGELICKI P.W.
PODNIESIENIA KRZYŻA

78. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

MATERIAŁ ILUSTRACYJNY

Fotografie:

1. widok kościoła południowego wschodu
2. widok na wieżę od wschodu
3. elewacja południowa
4. widok ogólny od północy
5. elewacja południowa z widokiem na wieżę
6. elewacja południowa wieży
7. biforium i zegar na ścianie południowej wieży
8. okno biforialne oraz fragment fryzu
9. południowa ściana zakrystii
10. widok na prezbiterium od zachodu
11. portal główny w wieży
12. wejście boczne do wieży
13. wejście do zakrystii
14. schody w klatce schodowej
15. widok w kierunku prezbiterium z chóru muzycznego
16. dekoracja ścian prezbiterium
17. zniszczenia sklepienia w prezbiterium
18. dekoracja łuku tęczowego
19. prezbiterium
20. dekoracja na glifach okien w nawie
21. widok na chór od strony prezbiterium
22. widok sklepienia w nawie głównej
23. polichromia łuku w chórze wschodnim, w wieży
24. słup podtrzymujący chór
25. sklepienie drugiej kondygnacji wieży
26. stan zachowania wnętrza wieży na 3. kondygnacji
27. tablica pamiątkowa ofiar I wojny światowej
28. fragment dekoracyjnego zwieńczenia otworu
drzwiowego w wieży

5

6

7

8

9

10

16. Miejscowość

ŁEKNO

17. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ POEWANGELICKI P.W.
PODNIESIENIA KRZYŻA

18. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

MATERIAŁ ILUSTRACYJNY

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

19. Miejscowość

ŁEKNO

20. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ POEWANGELICKI P.W.
PODNIESIENIA KRZYŻA

21. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

MATERIAŁ ILUSTRACYJNY

21

22

23

24

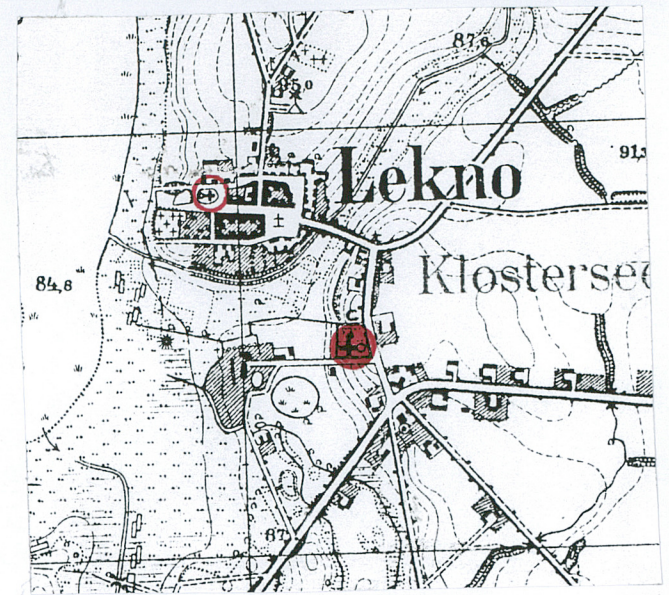
Wkładkę założył: Jędrzej Stępnik, Wiesław Biegański, listopad 2000 r.

25

26

27

28

